

6 КЛАС

Лексикологія. Фразеологія

Варіант 1

У завданнях 1 – 14 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть рядок іншомовних слів, у яких на місці пропуску пишеться буква И.

- А ч...збургер, бут...к, д...плом, ч...пси
- Б спагет..., фест...валь, нарц...с, карат...ст
- В в...зажист, д...наміт, д...ректор, в...за
- Г ц...фровий, мюсл..., мак...яж, бр...джі

2. Укажіть синонімічний рядок, до складу якого входять діалектні слова.

- А привітний, чемний, гречний, вихований
- Б дім, будинок, хата, житло
- В господар, хазяїн, домовласник, газда
- Г сяє, палить, палає, палахкотить

3. Віднайдіть рядок застарілих слів, кожне з яких у сучасному вжитку замінене іншим.

- А пістоль, шабля, спис, чекан
- Б лицедій, перст, пря, дзигарі
- В сотник, курінний, хоругва, булава
- Г жупан, свита, плахта, очіпок

4. Віднайдіть правильне твердження.

- А Архаїзмами є слова аз, перст, тать, митар.
- Б Фонема, звук, склад, дерево – це слова-терміни.
- В Серед слів космонавт, кібернетика, НЛО, депутат є недавні неологізми.
- Г Історизмами є слова зело, волость, земство, гаківниця.

5. Який рядок складається лише зі стилістично забарвлених слів?

- А ходити, тинятися, швендяти, бігти
- Б співати, читати, уславляти, щебетушечка
- В байдикувати, реготуха, злато, волоцюга
- Г приєднатися, рученька, охайний, вечірка

6. Слово, ужите в переносному значенні, є в кожному словосполученні рядка...

- А золоті руки, достиглі ягоди
- Б тихий голос, черства душа
- В операційне поле, поле діяльності
- Г золота обручка, плаксива осінь

7. Кожне слово багатозначне в рядку...

- А крило, вузол, поле, свіжий
- Б поле, рукав, степ, аркуш
- В гніздо, дрімати, возвеличити, ліс
- Г кімната, горіти, край, суниця

8. Лише із запозичених слів складається рядок...

- А гомін, гелікоптер, спікер, зореліт
- Б кислий, дрімати, сміятися, олімпіада

В ватра, плай, багаття, модель
Г сироп, модель, радіо, інтернет

9. Антонім до слова *сильний* є в рядку...

А місячний, тьмянний, світлий, яскравий
Б лагідний, мокрий, день, теплий
В далекий, слабкий, веселий, говіркий
Г улюблений, товариш, міський, теплий

10. Кожне слово має омонім у рядку...

А свіжий, поле, мила, луна
Б чайка, скат, бал, туш
В діти, потяг, байка, суниця
Г коло, замок, захід, річка

11. Лексична помилка є в словосполученні з паронімами рядка...

А вітати дипломанта, зустрітися з дипломатом
Б сусідня хата, сусідський хлопчик
В пов'язаний рушником, зв'язаний умовами життя
Г особова справа, особисте життя

12. Фразеологізм використаний у реченні рядка...

А Полохливий заєць і пенька боїться.
Б Берези, ніжні босоніжки, задумались про синій вечір.
В Не все золото, що блищить.
Г Брехун очей позичив у Сірка...

13. Віднайдіть рядок, у якому є фразеологічний синонім до слова *тісно*.

А наламати дров, ловити гав
Б клювати носом, курці ніде клюнути
В бити байдики, пекти раки
Г хоч греблю гати, кіт наплакав

14. Укажіть рядок слів, запозичених із старослов'янської мови.

А воздати, вознести, предтеча, мислитель
Б заглянути, надивитися, зело, гелікоптер
В квапитися, таїна, капосний, голос
Г предивний, небеса, гелікоптер, вишня

У завданнях 15-18 потрібно встановити відповідність

15. Установіть відповідність між групою слів за значенням та прикладом.

Група слів за значенням		Приклад	
1	Синоніми	А	Захід сонця нагадував пожежу. На заході країни знаходяться гори.
2	Антоніми	Б	Адрес надішліть, будь ласка, на цю адресу.
3	Омоніми	В	Багрець вечірньої зорі горів, палав, палахкотів.
4	Пароніми	Г	Ситий голодному не товариш.

		Д	Ліс ще дрімає в передранішній тиші. Ніде не шелесне.
--	--	---	---

16. Установіть відповідність між групою слів за походженням та прикладами.

<i>Група слів за походженням</i>		<i>Приклади</i>	
1	власне українські слова	А	мрія, хист, кмітливий, либонь
2	старослов'янськи	Б	мітинг, парламент, алгебра, біологія
3	запозичені з неслов'янських мов	В	екзамен, фільм, спортсмен, базар
4	інтернаціоналізми	Г	єдиний, юнак, древо, злато, глава
		Д	батько, ходити, хата, банити

17. Установіть відповідність між групою слів за вживанням та прикладами.

<i>Група слів за вживанням</i>		<i>Приклади</i>	
1	загальновживані слова	А	експеримент, аргумент, дослід, екологія
2	діалектні слова	Б	хліб, сіль, батько, мати
3	розмовна лексика	В	доця, плакса, розбишака, швендяти
4	наукова лексика	Г	коц, плай, чічка, газда
		Д	швендяти, таксі, кіно, володіти

18. Установіть відповідність між фразеологізмом та його тлумаченням.

<i>Фразеологізм</i>		<i>Тлумачення</i>	
1	ускочити вище халаяв	А	насміхатися
2	розбити глека	Б	спати
3	пускати шпильки	В	посваритися
4	давати хropaка	Г	мандрувати
		Д	набратися неприємностей

Уважно прочитайте тексти А та Б і виконайте завдання 19 – 21.

Текст А

1.Українська є однією з найбагатших мов світу. 2.У ній налічується кілька сотень тисяч слів. 3.Наша мова багата на фразеологізми та крилаті вислови.

4.Українською мовою можна висловити і найскладніші наукові поняття, і найтонші відтінки почуттів та переживань.

5.Рідною мовою творили генії української літератури – Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. 6.У перекладі українською мовою знайшли нове втілення шедеври зарубіжної літератури – твори Олександра Пушкіна, Адама Міцкевича, Вільяма Шекспіра та багатьох інших.

7.Українська мова милозвучна й співуча. 8.Недарма її називають солов'їною. 9.Цінуймо й любімо свою мову, пишаймося нею.

19. Укажіть набір речень, у яких висловлюється думка про багатство української мови.

А 1, 2, 3, 4, 5, 6

Б 1, 2, 3, 5, 7, 9

- В 1, 2, 4, 5, 6, 8
Г 1, 3, 4, 5, 8, 9

Текст Б

1.Рідною прийнято вважати мову нації, мову предків, яка пов'язує людину з її народом, з попередніми поколіннями, їхніми духовними надбаннями. 2.Вона віддзеркалює душу народу, його історію. 3.З покоління в покоління, у часи розквіту та падіння передавали нам предки цей скарб. 4.Народ плекав рідну мову в піснях, легендах, переказах і передавав від роду до роду, щоб не загинула.

5.Українська – одна з найбагатших і наймелодійніших мов світу, тому її порівнюють зі співом солов'я. 6.Нашу мову уподібнюють до калини, бо вона така ж красива.

7.Українська мова – це велика культура та історія. 8.Нашою мовою написані невмирущі твори І.П.Котляревського та Т.Г.Шевченка, І.Франка та Лесі Українки, О.Кобилянської та М.Коцюбинського.

9.Наше завдання – берегти цей неоціненний дар, примножувати його, не засмічувати чужими і грубими словами, не забувати, щиро любити. 10.Шанувати і плекати рідну мову – святий обов'язок кожного українця.

20. Укажіть набір речень, у яких висловлюється порада, як зберегти українську мову.

- А 1, 2, 3, 4
Б 3, 4, 9, 10
В 5, 6, 7, 8
Г 1, 7, 8, 9

21. Визначте спільну основну думку для обох текстів А і Б.

- А Треба збагачувати рідну українську мову.
Б Треба шанувати й цінувати українських митців.
В Треба шанувати й цінувати рідну мову.
Г Треба з покоління в покоління передавати українську мову як безцінний скарб.

Варіант 2

У завданнях 1 – 14 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть рядок іншомовних слів, у яких на місці пропуску пишеться буква І.

- А лаб...ринт, к...моно, ц...стерна, д...агноз
Б рад...ус, д...алог, б...сквіт, в...негрет
В патр...от, д...ктор, тирам...су, вакц...на
Г пірам...да, ек...паж, інд...го, каз...но

2. Укажіть синонімічний рядок, до складу якого входять діалектні слова.

- А чуйний, приязний, добрий, доброзичливий
Б хоробрий, мужній, відважний, сміливий
В доріжка, стежка, путівець, плай
Г господар, домогосподар, хазяїн, домовласник

3. Віднайдіть рядок застарілих слів, кожне з яких у сучасному вжитку замінене іншим.

- А насущний, завше, банно, мжа
- Б корогви, панщина, економія, жупан
- В дивитися, виглядати, навшпиньки, завше
- Г красна, кунтуш, брость, горизонт

4. Віднайдіть правильне твердження.

- А Історизмами є слова коц, аршин, лицедій, свічадо.
- Б Доданок, кут, фонема, морфема – це слова-терміни.
- В Серед слів депутат, спікер, парламент, президент є недавні неологізми.
- Г Серед слів клітина, піч, господар, гілка, пісня немає термінів.

5. Який рядок складається лише зі стилістично забарвлених слів?

- А вуйко, ін'єкція, ланіти, хатина
- Б священик, премудро, молитва, келих
- В телефакс, марафон, хакер, марево
- Г провісник, благословен, злато, щебетушечка

6. Слово, ужите у переносному значенні, є в кожному словосполученні рядка...

- А червона калина, величне місто
- Б перешіптуються зорі, мріють дерева
- В холодна погода, холодний погляд
- Г яскраве сонце, яскрава постава

7. Кожне слово багатозначне в рядку...

- А рукав, шафа, пливти, горобець
- Б квітка, горіти, кімната, свіжий
- В гніздо, голова, ручка, земля
- Г гілка, буквар, світлий, писати

8. Лише із запозичених слів складається рядок...

- А арфа, піанісимо, сопілка, музика
- Б техніка, граматика, хокей, фільм
- В пісня, земля, батько, благо, юнак
- Г стіна, джерело, нафта, кавун

9. Антонім до слова *ясно* є в рядку...

- А друг, вечір, брехня, рідний
- Б далекий, високий, чорний, північ
- В холодний, сміятися, початок, дівчина
- Г похмуро, важко, початок, сміх

10. Кожне слово має омонім у рядку...

- А захід, бал, застава, зважуватись
- Б балка, ключ, гніздо, місяць
- В лава, тополя, радість, поле
- Г хліб, глечик, охайний, луг

11. Лексична помилка є в словосполученні з паронімами рядка ...

- А мелодичний лад, мелодійний вірш

- Б дослідна ділянка, дослідницька діяльність
В тривалий відпуск, відпустка товарів
Г громадянський обов'язок, громадський обвинувач

12. Фразеологізм використаний у реченні рядка...

- А Еней од страху з плигу збився.
Б Білі ручки роботи не люблять.
В Щебет солов'їв заснув, говір галок пробудився.
Г Одиноким серцем рвався я в далекий інший край.

13. Віднайдіть рядок, у якому є фразеологічний синонім до слова *досвідчений*.

- А пускати пил у очі, пекти раків
Б брати на цугундер, ханьки м'яти
В набив руку, хоч мак сій
Г зуб на зуб не попаде, пасти задніх

14. Укажіть рядок слів, запозичених із старослов'янської мови.

- А голос, престол, триєдиний, благословити
Б щебет, вариво, бігти, хокей
В інновація, брифінг, спікер, голос
Г душа, глечик, школа, охайний

У завданнях 15-18 потрібно установити відповідність

15. Установіть відповідність між групою слів за значенням та прикладом.

<i>Група слів за значенням</i>		<i>Приклад</i>	
1	антоніми	А	На чорній землі білий хліб родить.
2	омоніми	Б	Сичі в гаю перекликались та ясен раз у раз скрипів.
3	синоніми	В	Черкащина – рідний край. Не край матері серце непокрою.
4	пароніми	Г	Спіють яблука і зріє виноград, стигнуть сливи золотисті.
		Д	Зроблений у стані афекту напис мав надзвичайний ефект.

16. Установіть відповідність між групою слів за походженням та прикладами.

<i>Група слів за походженням</i>		<i>Приклади</i>	
1	власне українські слова	А	балка, журавель, батько, сіяти
2	старослов'янізми	Б	фізика, шприц, депутат, екзамен
3	запозичені з неслов'янських мов	В	грядущий, прах, воздвигнути, приязнь
4	інтернаціоналізми	Г	мітинг, революція, алгебра, пейзаж
		Д	возвеличити, берег, мереживо, спокуса

17. Установіть відповідність між групою слів за вживанням та прикладами.

<i>Група слів за вживанням</i>		<i>Приклади</i>	
1	загальноновживані слова	А	чічка, плай, газдиня, когут
2	діалектні слова	Б	земля, ходити, сіяти, брат
3	розмовна лексика	В	гуляка, смакота, доця, маршрутка
4	офіційно-ділова лексика	Г	закон, поправка, угода, протокол
		Д	аргумент, дослід, зіставлення, префікс

18. Установіть відповідність між фразеологізмом та його тлумаченням.

<i>Фразеологізм</i>		<i>Тлумачення</i>	
1	стояти поперек	А	дрімати
2	авгієві стайні	Б	перешкоджати
3	стріляти очима	В	занедбаність
4	клювати носом	Г	зваблювати
		Д	розмовляти

Уважно прочитайте тексти А та Б і виконайте завдання 19 – 21.

Текст А

1. Мова є суспільним явищем, найважливішим засобом організації людських стосунків. 2. За її допомогою досягають розуміння, обмінюються думками, здобувають знання, передають їх нащадкам, налагоджують спільну діяльність.

3. Мова і мовлення не є тотожними поняттями.

4. Мовлення – це важлива психічна функція, якою володіє лише людина. 5. На основі мовлення і його одиниці – слова, формуються і розвиваються такі психічні процеси, як сприймання, уява, пам'ять. 6. Із використанням різних видів мовлення людина спілкується – здійснює складний процес взаємодії особистостей у конкретному часовому й просторовому вимірі.

7. Мовлення є історією народу, необхідною умовою його існування. 8. Воно спрямоване як у внутрішній світ людини, так і в зовнішній світ природи і людських взаємин. 9. Це своєрідна призма, крізь яку людина бачить дійсність, проектує суспільний досвід.

19. Укажіть набір речень, у яких висловлюється думка про мовлення як важливий вид взаємодії між людьми.

А 1, 2, 3, 7

Б 1, 2, 5, 6

В 1, 2, 6, 8

Г 1, 2, 8, 9

Текст Б

1. Видатний український мовознавець Олександр Потебня дав філософське обґрунтування виникненню, розвитку мови та її ролі у суспільних відносинах. 2. Він стверджував, що мова – це не тільки засіб висловлення думки, спілкування, а й засіб творення свідомості. 3. З нею пов'язані прогрес у пізнанні, активність свідомості, культурне життя, обмін думками і можливість спілкуватися.

4. Мовлення – це процес використання людиною мови для спілкування. 5. Мовлення людини, залежно від віку, характеру діяльності, середовища, набирає певних особливостей: мовлення однієї людини образне, яскраве, виразне, переконливе, а іншої – навпаки: обмежене, бідне, сухе, малозрозуміле. 6. Мовлення пов'язане із процесами мислення і забезпечує спілкування за допомогою тієї або іншої мови.

7.Важливим є досконале володіння усним і писемним мовленням.

20. Укажіть набір речень, у яких висловлюється твердження про різні функції мови .

А 2, 3

Б 1, 2, 3

В 1, 2, 3, 4

Г 1, 2, 4, 5, 7

21. Визначте основну думку тексту Б.

«Мова й мовлення – основа інтелекту людини»

«Без мови й мовлення немає народу»

Важливим є досконале володіння мовою.

Мовознавець О.Потебня дав філософське визначення ролі мови.

Відповіді до контрольних робіт. 6 клас

Лексикологія. Фразеологія

Тип завдання	Із вибором однієї правильної відповіді														На встановлення відповідності				Запитання до текстів		
№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Варіант 1	А	В	Б	А	В	В	А	Г	В	Б	В	Г	Б	А	1-В 2-Г 3-А 4-Б	1-А 2-Г 3-В 4-Б	1-Б 2-Г 3-В 4-А	1-Д 2-В 3-А 4-Б	А	Б	В
Варіант 2	Б	В	А	Б	Г	Б	В	Б	Г	А	В	А	В	А	1-А 2-В 3-Г 4-Д	1-А 2-В 3-Б 4-Г	1-Б 2-А 3-В 4-Г	1-Б 2-В 3-Г 4-А	В	А	А